

Notitie afspraken governance regionale energie

Deze notitie bevat de gezamenlijke beelden van IPO, VNG, Netbeheer Nederland en de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de (toekomstige) governance van de programmering van regionale energie-infrastructuur.

De versnelling in de energietransitie vraagt van alle partijen in de keten om met de nodige urgentie en meer gezamenlijk in beweging te komen. Zowel landelijk als regionaal is intensieve samenwerking en gezamenlijke sturing nodig.

Deze notitie bevat de gezamenlijke beelden van EZK, BZK, IPO, VNG en NBNL over de (toekomstige) governance van de programmering van regionale energie-infrastructuur. Het is een stap-voor-stap-benadering waarbij wordt voortgebouwd op de goede ervaringen die afgelopen jaren zijn opgedaan met o.a. de RES'en en de CES'en én op de acties die afgelopen tijd al in diverse provincies zijn genomen in samenwerking met o.a. gemeenten en netbeheerders.

De notitie bevat afspraken over de volgende zes punten:

1. Terminologie
2. Rolverdeling
3. Schaalniveau
4. Besluitvorming
5. Samenhang tussen nationaal en provinciaal/regionaal niveau
6. Randvoorwaarden

Bijlage 1: Handreiking startnotitie programmeren regionale energie-infra

Bijlage 2: Beantwoording vragen Provinciaal MIEK

1. Terminologie

Er zijn op dit moment verschillende termen in omloop voor de provinciale/regionale programmering: REIS, Programmeren en Prioriteren (P&P), Regionaal MIEK (RIEK), etc. We stellen voor om één set aan termen te gebruiken en deze zoveel mogelijk te

spiegelen aan de terminologie die op nationaal niveau wordt gebruikt.

Voorgestelde afspraken:

- In elke provincie stellen provincie, gemeenten en netbeheerder(s) een Werkgroep Integraal Programmeren (WIP) in. De werkgroep staat aan de lat voor de aanpak van huidige (korte termijn) netcongestie kwesties en ontwikkelt daarnaast onderstaande producten:
 - Energievisie: voor het in richtinggevende principes vastleggen van beleidsdoelstellingen en (gewenste) ontwikkelingen in het energiesysteem.
 - Provinciaal MIEK: politiek/maatschappelijke overeenstemming over prioritaire regionale energie-infrastructuur, passend in, en versnellend voor, het toekomstige energiesysteem. Geldt als evenknie van het kaderstellende nationaal MIEK. Het provinciale MIEK is mogelijk voedend aan het nationale MIEK vanuit de regionale schaalniveaus.
 - Programma Energie-Infrastructuur (PEI): voor borging van de keuzes uit het programmeringsproces in het omgevingsbeleid van decentrale overheden en het stroomlijnen van de ruimtelijke inpassing van de energie-infrastructuur.
 - Afwegingskader: nodig om energie-infrastructuur investeringen te kunnen programmeren en behulpzaam bij het prioriteren, waarbij het nationale uniforme afwegingskader (nog i.o.) als basis dient.

In de landelijke werkgroep integraal programmeren (WIP) wordt de opzet van deze producten verder (inhoudelijk) uitgewerkt.

2. Rolverdeling

De sturing op de regionale energie-infrastructuur is een proces waarin Rijk, provincies, gemeenten en netbeheerder(s) ieder vanuit de eigen posities en verantwoordelijkheden een belangrijke rol hebben. Zij zijn zich ervan bewust dat alleen in gezamenlijkheid effectief oplossingen kunnen worden gevonden die met draagvlak en slagvaardigheid kunnen worden geïmplementeerd.

Voorgestelde afspraken:

- Provincie, gemeenten en netbeheerders dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het programmeringsproces. Daarmee worden ieders belangen geborgd in het proces.
- Regie op regionale energie-infrastructuur is hard nodig. Provincies nemen hierin het voortouw en zijn hierop aanspreekbaar voor partners. Deze rol richt zich primair op het organiseren van het proces, het bij elkaar brengen van partijen en het komen tot een gezamenlijke gedragen programmering en aanpak voor acute (korte termijn) netcongestie issues.
- Provincies nemen het voortouw om samen met gemeenten en netbeheerder(s) te komen tot een startnotitie. Alle gemeenten in een provincie worden hiervoor benaderd. Hierin worden werkafspraken gemaakt over de uitgangspunten, het schaalniveau, de betrokken partijen, de werkorganisatie, besluitvorming, het opleveren van de producten (zie punt 1), de planning en de monitoring. Gezien de urgentie is het van belang dat dit zorgvuldig gebeurt én dat tempo wordt behouden. De handreiking startnotitie (bijlage 1) beschrijft de elementen van de startnotitie en wordt gedeeld met alle provincies en gemeenten.
- Provincies en gemeenten borgen de uitkomsten van de programmering voor zover nodig in omgevingsbeleid (en overig beleid) en spannen zich in om de aanleg van de energie-infrastructuur soepel te laten verlopen. Netbeheerders borgen de uitkomsten van de programmering in hun investeringsplannen.
- Zowel netbeheerders als decentrale overheden volgen bij de borging in principe de keuzes voortkomend uit het programmeren. Indien netbeheerders of overheden daarvan afwijken, doen zij dat in intensieve en vroegtijdige afstemming met de andere betrokken partijen.

3. Schaalniveau

Programmering is *meerschallig*: nationaal, provinciaal/regionaal en lokaal is programmering nodig. Voor het nationale en het lokale schaalniveau zijn de 'grenzen' helder. Deze notitie focust op het provinciale/regionale schaalniveau, die een schakel vormt met het nationale en lokale niveau, waarbinnen verschillende schaalniveaus denkbaar zijn:

- In sommige gebieden ligt het provinciale schaalniveau voor de hand, zeker waar de provincieschaal samenvalt met de RES-schaal. Bijv. in Fryslân en Drenthe. Of waar de provincie al mandaat heeft opgehaald bij gemeenten en regio's, zoals in Noord-Brabant.
- In sommige gebieden ligt de RES-regioschaal voor de hand, zeker waar het wat grotere RES-regio's betreft die al een stevige samenwerking kennen en die zich al met de energie-infrastructuur bezighouden. Wanneer gekozen wordt voor deze schaal zal er wel uitdrukkelijk aandacht moeten zijn voor het borgen van een integrale belangenafweging (ook industrie, mobiliteit, landbouw, wonen) en voor het aanhaken van de bijbehorende sectoren.

- In sommige gebieden zullen zowel RES-regio als provincieschaal geen uitkomst bieden. Bijv. wanneer RES-regio's te klein zijn om effectief te kunnen programmeren, wanneer de provincieschaal te groot is voor een intensief gezamenlijk proces en/of waar andere opgaven dominantier zijn dan de RES. In dat geval bieden mogelijk andere (al bestaande) regionale samenwerkingen uitkomst.

Goed om daarbij te beseffen dat er onderscheid gemaakt kan worden tussen het organiseren van de samenwerking (werkorganisatie) en wat waar wordt besloten (besluitvorming).

Voorgestelde afspraken:

- Provincie, gemeenten en netbeheerder(s) kiezen een logische regio-indeling voor het programmeren – als onderdeel van de startnotitie. Ze maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van de kracht van bestaande samenwerkingsverbanden.
- Indien in een provincie wordt gekozen voor een werkorganisatie op een kleinere schaal dan provinciegrens is randvoorwaardelijk dat de producten uit deze regio's worden gebundeld naar één provinciaal energievisie, MIEK, PEI en afwegingskader. Dit om te borgen dat optimaal geschakeld kan worden tussen het regionale/provinciale niveau en het nationale niveau. De provincie pakt hiervoor de verantwoordelijkheid.

4. Besluitvorming

Uitgangspunt is dat partijen *streven naar overeenstemming* over de programmering tussen gemeenten, provincie en netbeheerder(s). Wanneer dit uiteindelijk niet mogelijk blijkt, bijvoorbeeld vanwege onverenigbare belangenverschillen, kan escalatie nodig zijn via het Huis van Thorbecke (waarbij wordt teruggevallen op de formele bevoegdheden). Het voorkomen dan wel goed begeleiden van escalatie vraagt de nodige aandacht als er sprake is belangrijke (bestuurlijke) keuzes met tegengestelde belangen.

Voorgestelde afspraken:

- Ieder programmeringsproces wordt ingericht als samenwerkingsproces met het oog op het bereiken van overeenstemming tussen provincie, gemeenten en netbeheerders. Dit vraagt van de partijen:
 - een aanpak waar gezamenlijkheid centraal staat en waarbij gebruikt gemaakt wordt van de kracht van bestaande structuren;
 - een actieve inbreng van plannen en ontwikkelingen en basishouding om te werken maatschappelijke belangen, óók als deze gemeente of provincie overstijgend zijn;
 - transparantie over hoe opvolging wordt gegeven aan gemaakte afspraken, zowel richting beleid als richting investeringsplannen;
 - transparantie op welke investeringen prioritering mogelijk is.
- Bij een gebrek aan overeenstemming initieert de provincie een bestuurlijk overleg, waarin partijen gezamenlijk zoeken naar een bestuurlijke oplossing vanuit de maatschappelijke opgave.
- Wanneer geen volledige bestuurlijke overeenstemming kan worden bereikt kan op transparante wijze het instrument van de PIP/projectbesluit ingezet. Een instrument dat overigens ook vrijwillig – bij bestuurlijke overeenstemming – kan worden ingezet.

- Wanneer er tussen provincies of tussen provincie en Rijk ingewikkeldheden ontstaan – bijv. over provincie-overschrijdende verbindingen – dan kunnen provincie, Rijk of netbeheerders een bestuurlijk overleg initiëren waarin partijen gezamenlijk zoeken naar een bestuurlijk oplossing.

5. Samenhang nationaal en provinciaal/regionaal niveau

De programmeringen op nationaal niveau en provinciaal/regionaal niveau kennen een sterke samenhang. Investerings in de hoofdinfrastructuur hebben impact op de onderliggende infra en vice versa. Zowel inhoudelijk als qua governance dienen beide sporen goed op elkaar aan te sluiten.

Voorgestelde afspraken:

- Het Rijk, IPO, VNG en NBNL werken de samenhang tussen de programmering op nationaal en op provinciaal/regionaal niveau uit via de WIP werkgroep. De WIP rapporteert aan en wordt aangestuurd door het Interbestuurlijk MT (IMT) Energiesysteem bestaande uit MT-leden namens EZK, BZK, IPO, VNG en NBNL.
- Het IMT Energiesysteem dient tevens als voorportaal voor het BO K&E danwel het BO MIEK. Het legt eventuele besluitvorming voor

aan het BO K&E waar het beleidskwesties inzake het energiesysteem betreft en aan het BO MIEK waar het uitvoeringskwesties betreft waar de ontwikkeling van de regionale energieinfrastructuur raakt aan de landelijke schaal. Het IMT stuurt zodoende op samenhang.

- EZK werkt samen met andere departementen en IPO, VNG en NBNL aan een afwegingskader voor het nationale MIEK, welke doorwerking heeft naar het provinciaal MIEK. Er blijft voldoende ruimte voor provincie/regio specifieke prioriteiten, maar te grote afwijkingen tussen de afwegingskaders kunnen de realisatie van de infrastructuur bemoeilijken.
- De planning van het provinciale/regionale programmeringsproces houdt rekening met de deadlines van de investeringsplannen van de netbeheerders en de cycli/voeding vanuit de nationale kaders (nationaal MIEK, NPE, etc.).

6. Randvoorwaarden

Wet- en regelgeving mogen geen onnodige belemmeringen geven voor een goede uitvoering van het programmeringsproces op regionale energie-infrastructuur. Daarnaast dienen decentrale overheden en netbeheerder(s) voldoende middelen te hebben om uitvoering en investeringen te kunnen bekostigen.

Deze brochure is een uitgave van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T 088 042 42 42 (ma t/m vrij 8.30 - 17.00 uur)
www.rvo.nl

Juli 2022 | 0722-026